

der behof göres, utan vidare omsvep kunna jemväl de öfriga klasserna till godo; hvarjemte, i fråga om de två timmar, som föreskrifvits skola för ledighet från skolgång följa på två eller tre timmars fortsatt arbete på läsrummet, torde, med ändring af nu gällande föreskrift, böra stadgas, att af samma två timmar må, efter behof, en timme kunna användas för öfningsämnen, så att en timmes fullständig ledighet anses vara tillräcklig för lärjungarnes hvila och vederqvickelse.

På grund af hvad sålunda är anfördt, får jag i skolans och hemmens intresse vördsamt föreslå,

att Riksdagen i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t måtte hemställa, att Kongl. Maj:t täcktes förordna om sådan ändring i den nådiga stadgan för rikets allmänna läroverk, att uti 18 § 2 mom., i stället för tredje punkten, inflyter följande: *Ej må i någon klass flera än tre läsetimmar följa på hvarandra, och i femte punkten orden en half timme utbytas mot orden en timme.*

Stockholm den 26 Januari 1880.

Aug. Wengberg.

N:o 101.

Af Herr J. E. Å:son Lundegård: Om underdånig framställning rörande utredning i fråga om behöfligheten af förändring i krigsbildningsanstalterna för blifvande officerare samt om anvisande af de för sådan utredning nödiga medel.

Att officersbildningen inom vårt land lider af ganska väsentliga brister och icke är utaf en sådan beskaffenhet att den kan motsvara tidens fordringar, är en klagan, som varseblifves uti både tal och skrift

och många framstående och sakkunnige militärer hafva vid åtskilliga tillfällen så grundligt framhållit dessa olägenheter, att hvarje fosterlandsvän, som uti en krigsduglig och uti krigskonsten fullt utbildad armé finner en borgen för sitt lands försvar, icke kan annat än lifligt önska, att en omorganisation af bildningsanstalterna för våra unge officerare måtte vidtagas uti en sådan riktning, att den kan motsvara tidens fordringar på en lämplig och ändamålsenlig krigsbildning. Ingen lärer väl vilja bestrida vigten af en omsorgsfull utbildning uti krigsyrket för de unge män, som äro ämnade att en gång föra befälet öfver vårt lands värnpliktige söner och gifva dem den utbildning, som gör dem skicklige och förfarne uti krigskonsten, på samma gång som desse ju finna sin trygghet uti medvetandet deraf, att de komma att stå under anförare, som hafva tillräcklig bildning och insigter uti sitt ansvarsfulla och maktpåliggande kall. Ty finnes det något yrke eller någon tjänst, der man bör vara fullt utbildad och erfaren uti utförandet af sitt värf, så måste det enligt min tanke vara uti krigstjensten, der okunnighet och brist på tillräckliga insigter kunna i farans stund hafva så oberäkneliga och sorgliga följder. Att här vilja framhålla och påpeka de brister, som förefinnas uti den nuvarande krigsbildningen, kan naturligtvis icke vara min mening, då dessa brister äro allt för väl insedda och erkända inom hela den svenska armén, liksom det icke heller kan vara min afsigt att framlägga något förslag, som antyder den riktning uti hvilken våra bildningsanstalter för blifvande officerare böra organiseras för att kunna utbilda ett dugligt och insigtsfullt armébefäl, ty detta kan ju bättre och vida lämpligare ske af sådane män, som hafva fackkunskaper och äro uti krigskonsten förfarne; och att vi inom armén icke hafva brist på sådane intelligente män, som både kunna och vilja framlägga ett tidsenligt förslag i detta ärende, om de få ett sådant uppdrag, derom är jag fullt förvissad.

Hvad jag emellertid här vill påpeka äro några olägenheter, hvilka jag anser böra undanrödjas för de ynglingar, som ännu beträda den militära banan för att danas till officerare. Den samhällsställning, som desse unge män i framtiden skola intaga, kräfver en omsorgsfullare skolbildning än den, som de fleste utaf våra officersaspiranter under närvarande förhållande få tillfälle att tillägna sig. Och ett väsentligt hinder härför se vi uti det förhållandet, att ynglingar tillåtas inträda i krigstjenst, innan de hafva aflagt sin mogenhetsexamen. Genom en sådan tillåtelse draga de, enligt mångas tanke, ingen vinst för framtiden; ty börjar deras fackbildning innan de hafva fulländat sin skolbildning, så kunna de måhända uppnå en yttre färdighet uti vapnens bruk, men de kunna icke framdeles

så grundligt intränga uti krigskonstens studium, som nutidens utvecklade krigföringssätt kräfver af en duglig officer, om dem fattas omsorgsfullt tillegnade elementarkunskaper. Men huru skola de väl kunna tillegna sig sådana, då de få, snart sagdt, som barn inträda i armén och derefter, för militära öfningars skull, tvingas till icke så obetydliga årliga skolförsummelse uti läroverkens högre klasser, der de kunskaper, som de under sin långa skoltid tillegnat sig, dock skulle komma till verklig utveckling och mognad. De ännen, som numera förekomma uti våra elementarskolor, äro så många och fordringarne för mogenhetsprofven så stora, att en yngling, för så vidt han skall kunna ernå en grundlig elementarbildning, måste utan afbrott fortsätta sina skolstudier samt utslutande hafva sin uppmärksamhet riktad på sin förestående afgangsexamen från läroverket för att således ernå den mogenhet, som en fullständig elementarundervisning har till syftemål.

Men det är icke blott skolstudierna, som lida genom dessa afbrott, utan ynglingens uppfostran kommer också i mer eller mindre mån att taga en riktning, som i framtiden kan blifva till skada icke allenast för honom sjelf utan också för det lefnadskall, som han utvalt; ty på hvilken vigtig plats man blir stäld i lifvet, så erfordras ju, för att med allvar, nit och skicklighet kunna fullgöra sina åligganden, icke allenast kunskaper, men framför allt en lefvande pligtkänsla, ett kraftigt medvetande att man eger pligter att uppfylla, samt att dessa pligters uppfyllande just är den sanna hedern såväl för individen sjelf som för det kall han fått sig ombetrodt. Och då det nu är hvarje läroverks hufvuduppgift att icke allenast bibringa det uppväxande släktet en grundlig elementarbildning, utan också framför allt hafva omvårdnad om, att »gudsfruktan, sedlighet, flit och all annan god ordning befordras och iakttages» bland skolans ungdom, så måste lärjungarne oafbrutet få fortsätta sin verksamhet uti skolan under sina lärares ledning och tillsyn och icke, såsom nu är fallet, en tid under läsåret tillhöra skolan och en annan tid ett militärläger, der ynglingen visserligen kan få lära sig en yttre disciplinär lydning och ett punktligt verkställande af gifna befallningar, jemte det att han får någon öfning uti vapnets bruk, men hvarest deremot icke finnes den omvårdnad och tillsyn öfver hans religiösa och sedliga lif, som måste förefinnas uti goda undervisningsanstalter. Liksom ingen lärer väl vilja bestrida, att en sorgfällig undervisning och öfning uti krigskonstens alla grenar är af nöden för de unge män, som i vår tid vilja inträda på den militära banan såsom officersaspiranter, så lärer väl icke heller någon kunna förneka, att, om krigsbildningen först då med allvar börjar sedan ynglingen avslutat sina skolstudier och tillegnat sig icke allenast intellektuel, utan ock moralisk bild-

ning samt under sitt oafbrutna arbete i skolan lärt sig ordning, skick, flit, uppmärksamhet och ett sedligt uppförande, detta är den bästa grund på hvilken krigsbildningen kan hvila och uppväxa, och att just dessa egenskaper gifva krigaren sitt sanna värde, i det han då under krigsvetenskapens studium får en öppen blick för det ansvarsfulla kall, som han bekläder, och hvarest ansvaret blir större, ju högre den befattning blir, som han i framtiden kommer att bekläda. Men lika önskvärdt som det måste vara att de ynglingar, som ämna inträda i krigstjensten och aspirera på officersplatser inom vår armé, måtte i skolan hafva afslutat sin elementarbildning och således hafva inhemtat grundliga kunskaper och sedliga grundsatser, innan de börja sin militära bana, lika svårt är det också för ett läroverk att, under närvarande förhållanden, kunna uppnå hufvudändamålet med sitt arbete och sin verksamhet: att ynglingarne vid sin afgang från läroverken må hafva uppnått mognad icke allenast i kunskaper, utan ock i sedlighet och dygd; ty då de efter den militära tjänstgöringen på ett öfningsläger återvända till skolan igen, så, äfven om de inhemtat några färdigheter uti det militära yrket, hafva de derstädes äfven tillegnat sig en del ovanor, som icke för en skolyngling äro tillåtna, utan tvärtom af skollagen förbjudna, men hvilka ovanor det icke alltid har sig så lätt för lärarne att qväfva, så mycket mindre som ynglingen oftast kommer på den tanken, att han icke har med skollagen att göra, sedan han står under krigsartiklarne. Under sådana förhållanden är det icke underligt, om lärarnes intresse i mer eller mindre mån svalnar för sådane lärjungar, hvilka knappast mera än till hälften tillhöra läroverket och som, då det militära lifvet och dess öfningar leka dem i hågen, hafva i de flesta fall förlorat lusten för ett allvarligt arbete i skolan, i det många af der förekommande ämnen af dem anses onödiga och öfverflödiga för den lefnadsbana, som de beträdd; ty man kan icke rätt gerna begära, att ynglingar vid 16 à 17 års ålder skola kunna klart inse, hvilka fördelar och hvilken nytta, som de i framtiden kunna hafva utaf en omsorgsfullt tillegnad humanistisk bildning, icke allenast för lifvet i allmänhet utan särskildt för den fackbildning, som de i framtiden skola tillegna sig.

En omorganisation af vår härordning har ju vid flera riksdagar varit föremål för dess öfverläggningar, och förslag hafva blifvit framlagda, både af Regering och medlemmar inom Riksdagen, till ett tidsenligt försvar för vårt land; men om än dessa förslag hitintills icke kunnat genomföras, derföre att man icke kunnat blifva ense om grunderna för en arméorganisation, så har man dock allmänt erkänt, att vårt försvarsväsende tarfvar en tidsenlig ombildning och utveckling för att i farans stund

kunna värna vårt fosterland. Denna viktiga fråga, som således ännu står på dagordningen, måste, förr eller senare, ånyo blifva föremål för Riksdagens allvarliga öfverläggningar och någon gång uppnå ett efterlängtadt afgörande. Men dessförinnan synes det vara behöfligt, att våra bildningsanstalter för blifvande officerare måtte på så sätt organiseras, att de kunna motsvara tidens kraf och bereda de unge män, som skola utbildas till krigsbefäl, en fullt lämplig och omsorgsfull krigsbildning. Och då vår tid, till följd af ett uti så många hänseenden förändradt krigföringssätt, ställer så stora fordringar på en duglig och i sin tjänst förfärdig officer, samt då det icke är möjligt att utbilda ett armébefäl på lika kort tid som det kan vara möjligt att utbilda en trupp, hvilken icke behöfver de omfattande teoretiska insigter eller den praktiska utveckling, som de personer hvilka skola danas till lärare och instruktörer samt föra befälet öfver en större eller mindre del af vår armé, så bör ju denna viktiga angelägenhet, så fort ske kan, tagas uti öfvervägande och åtgärder vidtagas till genomförande af en tidsenlig anordning af våra krigsbildningsanstalter för blifvande officerare.

På grund af hvad jag här anfört vågar jag vördsammast föreslå,

att Riksdagen uti underdånig skrifvelse måtte anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta genom sakkunnige män verkställa en utredning, huru vida och i hvad mån en förändring af våra krigsbildningsanstalter för blifvande officerare kan finnas behöflig; och huru vida det icke skulle för officersbildningen blifva gagneligt, om aflagd maturitets-examen stadgades såsom vilkor för inträde uti krigstjänst som officersaspirant, samt

att Riksdagen ställer till Kongl. Maj:ts förfogande de för ändamålet nödiga medel, hvilkas belopp Stats-Utskottet torde föreslå.

Stockholm den 26 Januari 1880.

J. E. Åkeson Lundegård.